

A korai szenzoros feldolgozás zavarai és hatásuk a kapcsolati lehetőségekre

A korai alkalmazkodás

- Az arousal és a testi állapotok szabályozása – a homeosztázis feltételei
 - alvás-ébrenlét állapotai, éhség-szomjúság
 - a figyelmi kapacitás időzítésének szabályozása,
 - a megnyugvás egyéni módjai
 - adaptív mozgásválaszok
- **vesztibuláris/taktilis ingerminőségek** – korai élményminőségek

Egészséges, érett újszülötteknél döntő

- Különbözőség a biológiai feltételekben: temperamentum, ingerelhetőség, újdonságra való fogékonyság
- Képesség az idegrendszer önszervező alakulására, melynek **a szenzoros integráció**, a beérkező érzékszervi ingerek szervezésének képessége a legfontosabb ágense

Érzékeny szülői tükrözés esetén is

- A szenzoros integrációs kapacitás a szabályozó funkciók optimális alakulásához járul hozzá.
- Sok félrehangolás, félreértés keletkezhet az interakciók során, ha a csecsemő/kisgyermek ezen a területen éretlen vagy diszfunkciókkal küzd

Állapotszabályozás - közösen

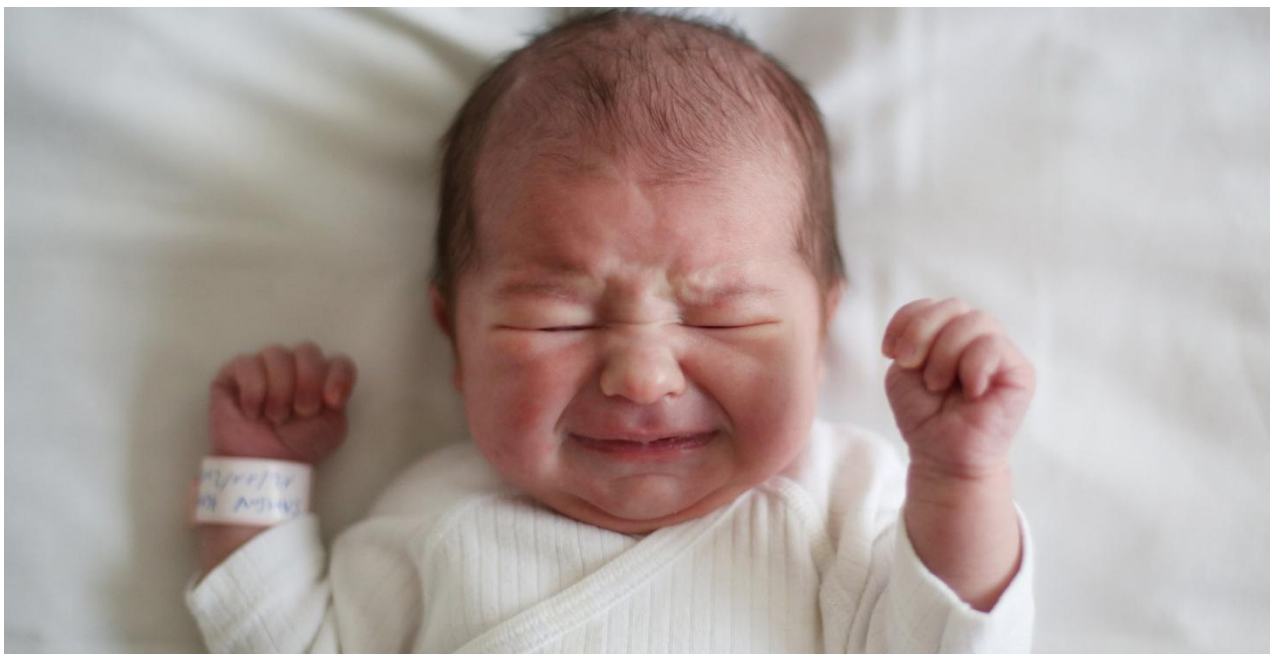
- Ringatás, ölelés – az illeszkedés anyai és gyermeki oldala
- Az érzékelések feldolgozásának egyéni sajátosságai - a csecsemő képes az elutasításra!
- A korai időszakban a szenzórium működése a közvetítő a kapcsolat alakulásában
- Tökéletes illeszkedés / jelöltség
- Áthangolás

DE!

Eltérő érzékenység esetei ? (12-15%)

Intézményes depriváció – családi elhanyagolás: ha kritikus szakaszban nincs **szervező erővel rendelkező tapasztalat** – problémákhoz vezet a szabályozásban.

- Pszichológus szempontjai – mit lát?
- Orvos szempontjai – mit lát?
- Gyógypedagógus szempontjai - mit lát?
- Gyógytornász szempontjai – mit lát?

Szabályozási nehézségek / szenzoros integrációs deficit?

DC: 0-5

Regulációs diszfunkciók:
viselkedés / válasz-
szabályozás problematikája
fiziológiás, érzékelési,
mozgásos, figyelmi , érzelmi
területeken (DeGangi)

- *hiperszenzitív
(félős/negatív)*
- *alig válaszoló
(visszahúzódo/figyelmetlen)*
- *Mozgásosan
összerendezetlen, impulzív*

DSI

A szenzoros feldolgozás zavarai
(Miller)

- *A szenzoros szabályozás zavarai : túlérzékenység, tompaság, ingerkeresés*
- Szenzoros alapú mozgás-
rendellenességek
- Szenzoros diszkriminációs
zavarok

KMC

Korán érő szenzoros rendszerek:

- Taktilis (magzati 5 héttől)
- Vesztibuláris (magzati 8 héttől)
- Proprioceptív (magzati 8-11 héttől)

Korai tapasztalatok – információnyerés + az agy információ-feldolgozó képességének alakítása

Taktilis csatorna

Protopatikus: fájdalom és hőérzékelés, csupasz idegvégződésű receptorokból származik
ősibb típusú,
kellemes – kellemetlen ingerdimenzió
menekülés / maradás

Epikritikus: tapintás finom aspektusai
topognosis
vibráció
textúra,
két-pont diszkrimináció
sztereognózis

A kettő viszonya a lényeges!!!

A korai bőrkontaktus hatásai

- Hormonális háttérű megnyugvás, az immunválasz erősödik, vegetatív funkciók stabilizálódnak
- Az opiát rendszer megszületéskor éretlen, testi kontaktus → megnyugvás, az anyai (külső) szabályozás egyik példája
- Kötődési sajátosságok
- Hospitalizáció, intézményi depriváció tapasztalatai
- Gyermeknevelési divatok
- A testi kontaktusok szociális üzenetei

Taktilis diszfunkciók

- Hiposzenzitivitás:
 - száj körüli ételmaradék
 - nem veszi észre, ha leejt valamit
 - fájdalomérzékelés csökkenése
- Hiperszenzitivitás
 - enyhe érintésre negatív válasz: szorongás, agresszió
 - a lehetőségre is negatív válasz: irritábilissá válik, ha közel mennek hozzá
 - fájdalmakat túloz
 - inadekvát öltözködés
 - ételekkel kapcsolatos faksznik

Vesztibuláris csatorna

- Állandó hatás az izomtónusra – állandó szerep az észlelésben, pszichés történés és testtónus kapcsolata
- Érzékeny emocionális hatásokra
- Féltudatos élmények, háttér hatás
- Átkapcsolás lehetősége a belső világból a külső fele: én – nem én elkülönülése
- Viselkedéskontroll, válaszgátlás
- Téri funkciók

Az ingerlések szülői oldala

- az első eszközök a gyermek viselkedésének befolyásolására (rossz közérzet, nyugtalanság)
- a „másra gondoló anyák ölen”
- mozgásos aktivitás csökkentés: mesehelyzet, de közös figyelmi jelenetek
- eltérő ingerminőségek apai és anyai forrásból
- nehézségek: szorongás, csalódás, aktualizált kapcsolati problémák – torzítás

Gyermeki oldal

- az ingerbefogadás, – érzékenység egyéni eltéréseinek története, alkati sajátosságok, az önmegnyugtató képessége
- öningerlések jelentősége: nem hospitalizálódás, ringatózás, önérintés, matatás – felnőtt korban is!
- vágy a szabályozásra: szokások imádata, együttmozgás
- nehézségek SI szempontból: hiper/hiposzenzibilitás, kontrollproblémák

Össze nem illés esetei

- alapszinten: ritmusbeli
- az anyai válaszkészség anomáliái
- a kölcsönös finomhangolás
elmaradása
- a kulturális lehetőségek
kiaknázatlansága

Összefoglalásként

- Az alkalmazkodás korai formáinak nehézségei esetén pszicho-biológiai megközelítés szükséges
- Az érzelmi kommunikáció támogatása elengedhetetlen: közelségkeresésre adott hiteles válaszok, mentalizáló szülői hozzáállás, sok pozitív közös élmény, érzelmi tükrözés – de a distressz oldása mindenek előtt

